

Tvist i Håsjö om fyra hässjor starrhö

Ända fram till i mitten av 1800-talet hade myrarna och därmed även starrslåttern högre värde än skogsmarken. Ja, det fanns t. o. m. markägare som bytte bort fina skogsområden mot myrmark och slätterängar. Den som då hade mycket myrmark och därmed tillgång till mycket stråfoder kunde hålla många djur och ansågs därför välbärgad och rik. Men dessa myrmarker var oftast orsak till tvister och ovänskap. Före det stora markskiftet på 1800-talet var det vanligt att den som först iordningställde en myr till slätter, hade rätt att använda den som sin egen. En rättighet som många trodde sig ha kvar även efter storskiftet. Men så var inte fallet. Dessa slättermyrar tillföll i allmänhet den markägare som blev tilldelad marken omkring eller emot slåttern. Men om markägaren var hygglig, fick ju den som hade brutit upp slåttern fortsatt bruksrätt genom ett kontrakt eller annan överenskommelse. Men många markägare var själva i behov av slätter och blev glada över att få ett välbehövligt tillskott till sin odling. Det var nog inte så roligt för den fattige torpare som måste lämna ifrån sig den slätter som han under svett och hårt slit röjt och odlat. Det kunde betyda att torparen fick minska sin djurbesättning, som kanske inte var så stor. En torpare som hade två kor och tre getter måste nu göra sig av med sina kor och fick nöja sig med att tills vidare ha getterna kvar. Man kan nu förstå hur svårt denna familj fick det med att klara sitt matbehov, då hushållet helt och hållet var baserat på djuren och dess avkastning.

Denna nya disposition av markerna förorsakade mycken otrevnad och osämja i byarna. Det gick så långt att det blev stämningar och rättegångar, som gällde grannar emellan. Ibland gällde det då tvister om någon enstaka starrhässa, eller starrgolv som den tidigare rättsinnehavaren bärgat, trots tillsägelse att äganderätten övergått till markägaren. Det hände även att markägaren egenmäktigt hämtade starrhöet som den tidigare slätterinnehavaren bärgat.

Som ett exempel kan nämnas ett tvistemål mellan bonden Anders Persson i By och torparen Per Andersson och jägaren Olof Sahlin i Kullsta. Enligt utdrag ur domboken hade Sahlin och Andersson fått kontrakt på ett område myrmark vid Flärkmon, som tillhörde Anders Persson i By. Sahlin och Andersson hade därmed tillstånd att röja och iordningställa starrslätter, inhägna och bygga lada på det utpekade området. Någon lantmätare anlätades inte vid utmätningen, utan Anders Persson hade endast med några störar stakat ut den utarrenderade myren. Men enligt tingsprotokoll från Ragunda ting den 23 januari 1856 hade Andersson och Sahlin stämt Anders Persson för stöld av fyra hässjor starrhö som Persson egenmäktigt hämtat och kört hem från Anderssons och Sahlins lada vid Flärkmon. Persson ingav en motstämning där han påstod att Andersson och Sahlin tillägnat sig större markområde än han utpekade och att de fyra hässjorna bärgats på den mark som låg utanför Andersson och Sahlins kontrakterade om-

råde. Andersson och Sahlin vann den första rundan i tinget och Persson fick böter för egenmäktigt förfarande, samt blev ådömd att återställa de fyra höhässjorna till Andersson och Sahlin. Men Persson var inte nöjd med domen utan överklagade till högre rätt. Hovrätten ansåg bevisen svaga och stödde häradsrättens beslut. Bonden Persson var en envis man och gav sig inte i första taget. Han skaffade eller konstruerade ny bevisföring och överklagade på nytt. Men detta att han hade varit egenmäktig gick aldrig att bevisa bort och därmed stod domen fast. Men bötessumman blev för varje överklagande påplussad med rättegångskostnader och andra utgifter, som gjorde att det kostade Anders Persson över etthundra riksdaler banco. Man kan fråga sig. Var verkligen fyra hässjor magert myrhö värt ett så högt pris? Eller var det bara en prestigerättegång. Traditionen låter berätta att Anders Persson hade ångrat sig, att han lät Andersson och Sahlin få kontrakt på den myrmark det var fråga om. Andersson och Sahlin hade lagt ner ett hårt arbete med att röja och odla marken och lyckats få till en mycket fin slätteräng samt byggt sig en rediger lada. Dessutom hade de inhägnat hela det uppodlade området. Vad som förbryllade alla, var att Persson ett flertal gånger besökt Andersson och Sahlin under det att de höll på att odla den inhägnade marken, men nämnde aldrig med ett ord om att de tog för sig för mycket mark. Han hade vid sina besök i svallande ordalag berömt Andersson och Sahlin för deras flit och fina arbete. Men tydligen låg det ett visst mått av avundsjuka i botten. Det gick snart upp för befolkningen att hela rättegångshistorien var ett försök att få Andersson och Sahlin att överge slätterängen. Persson var i stort behov av mer slätter, men var för lat för att själv odla och iordningställa det.